

Dugo očekivana konačna verzija poljske energetske politike do 2040. godine (PEP2040) otkriva da Poljskoj još uvek nedostaju ambicije potrebne za postizanje cilja smanjenja emisije stakleničkih plinova (GHG) za celu EU za 2030. Štaviše, zemlja planira najveći rast u proizvodnji električne energije iz fosilnog gasa (+40 TVh) među zemljama EU-27.

Ključne tačke:

- 1) Poljskoj vladi i dalje nedostaju ambicije u pogledu uglja.** To znači da bi samo Poljska mogla sprečiti cilj EU -a za smanjenje emisije stakleničkih plinova za 55% do 2030.
- 2) Poljska planira najveće proširenje upotrebe fosilnih gasova u čitavoj EU,** sa 14 TVh (2019.) na 54 TVh (2030.). Time bi postala treća najveća zemlja u EU koja proizvodi gas do 2030.
- 3) PEP2040 podriva ulogu obnovljivih izvora energije u tranziciji.** Takođe, prilično neobično, ne priznaje trenutnu putanju rasta PV.

Prošlu sedmicu obilježilo je objavljivanje dugoočekivanog dokumenta koji opisuje poljsku energetske strategiju do 2040. Nova verzija uključivala je isti krajnje neambiciozan scenarij cena „niske EU-ETS“ koji je pronađen u prethodnom strateškom dokumentu, ali je **predstavio i potpuno novi plan pretpostavljajući visoke cene EU-ETS.** S obzirom na putanju cena i prognoza EU-ETS, ova analiza u nastavku fokusira se na novi scenario koji, naročito, bolje priznaje potrebu za brzim smanjenjem upotrebe fosilnih goriva od bilo koje od prethodno objavljenih zvaničnih strategija. Međutim, čak i izvan upozorenja na osnovu pretpostavki u dokumentu, **i dalje postoje velike zabrinjavajuće tačke.** Odlučili smo duboko zaroniti u podatke, stavljajući novi scenario PEP2040 u evropski kontekst. Ispod su tri glavna rešenja.

1. Poljskoj vladi i dalje nedostaju ambicije u pogledu uglja. To znači da bi samo Poljska mogla sprečiti cilj EU -a za smanjenje emisije stakleničkih plinova za 55% do 2030.

Novi scenario „visokih cena EU-ETS“ u PEP2040 pokazuje da Poljska planira da proizvede 75 TVh električne energije iz uglja do 2030. Neambiciozan scenario „niske cene EU-ETS“ očekuje 113 TWh, u skladu sa Poljskim nacionalnim planom za energiju i klimu objavljeno 2019. i predato EU.

Kao što je istaknuto u Climact -ovoj analizi Procene uticaja Evropske komisije na povećanje klimatskog cilja EU do 2030. godine, **da bi se postigao cilj smanjenja stakleničkih gasova za 55%, proizvodnja električne energije iz uglja treba da padne na ~ 55 TVh do 2030.** To je za celu EU. **Novi scenario PEP2040 pokazuje da Poljska planira da**

proizvede 75 TWh električne energije iz uglja 2030. To je daleko od, na primer, modeliranja koje je sproveo Forum Energii, koji postavlja put do dostizanja 54 TWh (bruto) iz uglja 2030. čak i bez raspoređivanje nuklearne energije.

Prošle godine poljske veleprodajne cene električne energije porasle su do najviše u Evropi, podstaknute oslanjanjem na skupi domaći ugalj i povećanjem cena EU-ETS. Štaviše, verovatno neće doći do pojeftinjenja iskopavanja termalnog uglja u Poljskoj, a predstojeća reforma EU-ETS verovatno će još više pogurati cene ugljenika. Ovo dovodi Poljsku u poziciju u kojoj bi je zavisnost zemlje od uglja uskoro mogla zatvoriti u začarani krug u kojem će subvencionisanje skupe proizvodnje električne energije iz uglja lišiti resursa potrebnih za ulaganje u brzu i efikasnu energetska tranziciju.

2. Poljski apetit za fosilnim gasom sada je najveći u Evropi

Prilično neuobičajeno za zemlju kojoj nedostaju značajni izvori fosilnog gasa, **Poljska planira najveće povećanje upotrebe fosilnih gasova u proizvodnji električne energije u čitavoj EU**, sa 14 TWh (2019.) na 54 TWh (2030.). Time bi do 2030. bila treća najveća zemlja u EU koja proizvodi gas.

Ovo označava značajan pomak u strategiji, jer je ranije Poljska planirala da proizvede 21 TWh iz fosilnog gasa 2030.

Strategija ističe da ima za cilj postizanje sposobnosti uključivanja biometana i vodonika kao goriva do nivoa od 10% ukupnog gasa koji se transportuje kroz gasnu infrastrukturu.

Međutim, nema dodatnih detalja o odgovarajućim zahtevima za nove projekte; na primer. CCS ili potpuna kompatibilnost sa vodonikom. Takođe naglašavamo da dosadašnji rezultati Poljske sa postepenim ukidanjem fosilnih goriva i verovatno kašnjenje u investicijama signaliziraju da bi Poljska mogla ograničiti zavisnost od gasa nakon 2050. godine, ne uspevši da postigne nulu.

Promenljivost cena gasa predstavlja dodatni rizik. To se odnosi i sam dokument.

Scenarij niskih cena EU-ETS koristi prognoze cijena Svetske energetske perspektive (VEO) za 2017. godinu, a scenario visokih cena EU-ETS koristi podatke VEO-a za 2019. godinu. Ovi scenariji se značajno razlikuju, pri čemu podaci VEO -a za 2019. pretpostavljaju znatno niže cene gasa od 2025. i dalje. Zbog nedostatka sopstvenih značajnih resursa, nestabilnost cena gasa znači povećani geopolitički rizik za Poljsku.

Dodatne emisije gasova sa efektom staklene bašte uzrokovane curenjem gasa duž lanca snabdevanja povećavaju opasnost da će projekti za gas biti skuplji u budućnosti. Ambicija EU da ih donese kroz Strategiju EU za metan signalizira ovu moguću putanju. Iako se razmeri ambicija strategije metana tek trebaju vidjeti, satelitski snimci metana koji curi sa

lokacija eksploatacije i plinskih cevi ne ostavljaju nikakvu sumnju da će EU nastojati upotrebiti zakonodavne alate za suzbijanje emisija metana duž celog lanca snabdevanja.

3. Obnovljivi izvori - zašto tako malo?

Prilično obeshrabrujuće, **PEP2040 potkopava ulogu obnovljivih izvora energije u tranziciji**, stavljajući nesrazmerno veliki naglasak na sigurnost snabdevanja umesto da se fokusira na rešenja problema uravnoteženja. Zanimljivo je da su projekcije razvoja obnovljivih izvora energije gotovo identične starim scenarijima koji su pretpostavljali znatno niže cene CO₂.

Jedan ohrabrujući razvoj događaja je da za razliku od verzije dokumenta iz 2019., konačna verzija priznaje da će korišćenje obnovljivih izvora energije dovesti do smanjenja veleprodajnih cena električne energije. Kao što smo primetili u našem komentaru, poljske veleprodajne cene električne energije za 2020. bile su najviše u Evropi, što je dodatno pogoršalo borbu energetski intenzivnih preduzeća u zemlji.

Što se tiče energije vetra, pozdravljamo ambiciju Poljske o razmeštanju na moru i nedavne zakonodavne korake koji bi pomogli u postizanju tog cilja. **Međutim, svaki napredak donekle je zasjenjen razočaranjem zbog tvrdnji o nedostatku dokaza o neodobranju javnosti zbog vetra na kopnu.** Od 2016. poljski rast na kopnu ometa takozvani „čin na daljinu“ koji blokira rast vetroparkova u radijusu manjem od 10 puta ukupne visine turbine. Kao što je istaknuto u analizi koju je izvršio stručnjak za modeliranje, Paveł Czizak, sada su najatraktivnija područja za primenu na kopnu blokirana ovim aktom. PEP2040 napominje da se akt o udaljenosti može izmeniti. Nije jasno da li scenario visoke cene EU-ETS uzima u obzir izmenu ili nije. Najnovija strategija pokazuje da se između 2019. i 2030. godine očekuje da će proizvodnja električne energije iz vjetra na kopnu porasti samo sa 15 TWh na 23 TWh.

Što se tiče solarne energije, i pozitivnije, **hteli bismo da pozdravimo napore Poljske da podstakne male fotonaponske instalacije prošle godine.** Do kraja 2020, Poljska je dostigla skoro 4 GW instalirane snage iz solarne energije, povećavajući se za 2,5 GW iz godine u godinu. Sa ovom putanjom, premašivanje cilja od 2025. godine od 5,1 GW zacrtano najnovijim scenarijem predstavljenim u PEP2040 čini se neizbežnim. Međutim, uznemirujuće je videti da **novi scenario koji je predstavio PEP2040 ne priznaje potencijal PV -a u proizvodnji električne energije**, ne očekujući povećanje instaliranog kapaciteta od PV između 2025. i 2035. Ovo je neobično i prilično teško razumljivo s obzirom na veliku veleprodaju Poljske cene električne energije i potencijal obnovljivih izvora energije da pomognu u rješavanju toga, kao što je ranije napomenuto. Skala ovog nadzora u PEP2040

jasna je u poređenju sa prognozom IEA -e koja procjenjuje da će do 2025. Poljska dostići 12,6 GW instaliranog kapaciteta iz solarne energije.

4. Upozorenja

Prilikom razmatranja novog scenarija PEP2040 potrebno je uzeti u obzir dva glavna upozorenja

Prvo, izgleda da PEP2040 ne priznaje nedavnu dinamiku cena EU-ETS. Iako je dokument potpisan 2021. godine, cene ugljenika za 2020. za scenario niskih cijena EU-ETS nisu ažurirane. Na osnovu toga, potpuno smo odbacili ovaj scenario, koristeći ga samo kao referencu da pokažemo kako promena uslova na tržištu ugljenika oblikuje poljsku energetska politiku.

Što se tiče novog scenarija visokih cena EU-ETS, primećujemo da današnje cene ugljenika osciliraju oko 40 EUR/tonu, zbog čega pretpostavke za 2025. izgledaju posebno korak po korak. Međutim, cena za novi scenario do 2030. godine (54 EUR/t), nije daleko od pretpostavki koje je EU koristila za ocrtavanje ciljeva za 2030. smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte do 2030. godine.

Drugo, izveštaju nedostaje alternativni scenario ako vlada ne primeni nuklearnu energiju do 2033. godine, kako je navedeno. Istorija Poljske sa nuklearnim projektima prilično je obeshrabrujuća, a do sada čak ni mesto za projekat nije izabrano.

5. Zaključne napomene

Verzija izveštaja koja je procurila, dostupna od početka marta, nije privukla značajnu pažnju medija u Poljskoj. Ovo nije iznenađujuće s obzirom na konsenzus da su projekcije navedene u planu daleko od trenutne putanje. Međutim, gledajući novu verziju PEP2040 i osvrćući se na prethodne verzije, kao i na Nacionalni energetska i klimatska plan koji je prošle godine dostavljen EU, možemo vidjeti pravac kojim se Poljska odlučila krenuti. A to može biti indikativno o tome koja ulaganja i podrška mogu biti dostupni za različite tehnologije.

Podrazumeva se da je početna pozicija Poljske teška. Osim ako Poljska ne okrene obnovljive izvore energije i otključa njihov potencijal da potisnu skupu proizvodnju uglja, okrug rizikuje spor i bolan prelazak sa uglja. Međutim, i dalje postoji nada da će, ako Poljska sada razvije plan siguran za budućnost, u budućnosti biti manje izazovno postići nultu mrežu do 2050. godine.

Izvor: ember-climate.org